

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2026 – 2028

Łańcut, 2025r.

Spis treści

1. Wstęp	2
2. Podstawy prawne do opracowania i realizacji programu	3
3. Wytyczne do podjęcia działań w ramach programu	4
4. Charakterystyka środowiska lokalnego i analiza problemów społecznych na terenie Gminy Łącut	6
4.1. Wnioski z przeprowadzanego badania	12
5. Analiza SWOT	14
6. Cel główny i cele szczegółowe programu	17
7. Adresaci programu	24
8. Realizatorzy programu	24
9. Źródło finansowania	24
10. Zasoby instancjonalne działające w obszarze wspierania rodziny na terenie Gminy Łącut	25
11. Monitoring i ewaluacja Programu	25
12. Spodziewane efekty Programu	26
13. Podsumowanie	26

1. Wstęp

Rodzina, jako podstawowa komórka społeczna, powinna stanowić fundament rozwoju dzieci i młodzieży, a także kształtowania postaw oraz relacji międzyludzkich w dorosłym życiu. W strukturze społecznej funkcjonują różne modele rodziny, m.in. tradycyjne, patchworkowe czy rekonstruowane. Niezależnie od przyjętego wzorca, żadna rodzina nie jest wolna od potencjalnych problemów. Do najczęściej rozpoznawanych trudności należą: bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia, przemoc w rodzinie czy niewydolność w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Obecnie lista zagrożeń stale się wydłuża – obejmuje również konsekwencje postępu technologicznego i cyfryzacji, a także doświadczenia kryzysów humanitarnych, gospodarczych czy zdrowotnych. Sytuacje te generują nowe wyzwania i wymagają dostosowania systemu wsparcia do współczesnych potrzeb. Patologiczne zjawiska oddziałują na rodzinę, czyniąc ją dysfunkcyjną. W takich przypadkach instytucje i służby powołane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia odpowiednich działań na jej rzecz. Szczególną rolę odgrywa tu pomoc społeczna, która stanowi niezbędne wsparcie dla rodzin zmagających się z kryzysami.

Gminny Program Wspierania Rodziny to zestaw zaplanowanych działań, których celem jest wspieranie rodzin w przezwyciężaniu trudności związanych z realizacją funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przywracanie im zdolności do prawidłowego funkcjonowania. Program zakłada przede wszystkim pracę z rodziną oraz organizowanie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Nadrzędnym celem Programu jest stworzenie spójnego systemu działań, który umożliwi wczesne rozpoznawanie problemów oraz podejmowanie skutecznych działań naprawczych. Program ma charakter praktyczny – ukierunkowany jest na realną pomoc rodzinom przeżywającym kryzysy, ale także na wzmacnianie rodzin prawidłowo funkcjonujących, aby zapobiegać ich marginalizacji i utracie zdolności opiekuńczo-wychowawczych. Gmina Łańcut od wielu lat realizuje zadania wynikające z systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Wypracowane doświadczenia pokazują, że skuteczna pomoc wymaga działań skoordynowanych i planowych, prowadzonych we współpracy wszystkich instytucji i służb zajmujących się problemami rodzinnymi. Wsparcie rodzin opiera się na zaangażowaniu pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników ochrony zdrowia, policji, kuratorów sądowych oraz organizacji pozarządowych. Potencjał gminy Łańcut stanowi dobrze rozwinięta sieć instytucji społecznych i oświatowych, które w ścisłej współpracy są w stanie skutecznie odpowiadać na lokalne potrzeby. Dzięki temu Program nie tylko odpowiada na bieżące wyzwania, lecz także stanowi inwestycję w przyszłość całej społeczności gminnej, opartą na wartościach rodzinnych, bezpieczeństwie i odpowiedzialności.

Zakres pomocy dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, a także organizację systemu pieczy zastępczej, reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1 tej ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowywanie trzyletnich programów wspierania rodzin. Ich głównym celem jest pomoc rodzinom z dysfunkcjami, w szczególności w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz zapewnienia dzieciom właściwej opieki i warunków do rozwoju. Obecnie działania wobec rodzin w kryzysie koncentrują się przede wszystkim na wspieraniu i ratowaniu rodziny naturalnej. Polegają one na organizowaniu

różnorodnych form pomocy i usług, które mają na celu utrzymanie integralności rodziny oraz podnoszenie jej kompetencji opiekuńczych, wychowawczych i życiowych. Główny nacisk kładzie się zatem na wzmacnianie rodziny, a nie na odbieranie dzieci. Tworząc i realizując programy wsparcia dla rodzin wieloproblemowych, należy podkreślać fundamentalną rolę rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast przejmować jej funkcje opiekuńczo-wychowawcze, istotne jest udzielanie jej wsparcia, które pozwoli przywrócić prawidłowe funkcjonowanie.

Warto dodać, że skuteczność działań na rzecz rodziny w dużej mierze zależy od wczesnej profilaktyki oraz współpracy wielu instytucji – szkół, ośrodków pomocy społecznej, placówek zdrowia czy organizacji pozarządowych. Im szybciej rozpoznane zostaną potrzeby i problemy rodziny, tym większa szansa na udzielenie skutecznej pomocy, która uchroni dziecko przed doświadczeniem kryzysu wychowawczego i koniecznością umieszczania go w pieczy zastępczej. Takie podejście sprzyja nie tylko ochronie dobra dziecka, ale również budowaniu trwałych, zdrowych więzi rodzinnych i wzmacnianiu społeczności lokalnej.

2. Podstawa prawna do opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny 2026-2028

Do aktów prawnych regulujących treść Programu należą:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2025.49 t.j.),
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2025.1214 t.j.),
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U.2024.1673 t.j.),
4. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz.U.2024.1576 t.j.),
5. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U.2024.1829 t.j.),
6. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U.2025.0.438 t.j.),
7. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U.2024.1512 t.j.),
8. Ustawa z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2022 poz. 1116),
9. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2023.2151 t.j.),
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2023.1939 t.j.)
11. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2025.1208 t.j.),
12. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U.2024.146 t.j.),
13. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2025.0.913 t.j.),
14. Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz.U.2024.1802 t.j.),

15. Uchwała nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 (M.P.2023.881),

16. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Łańcut na lata 2021-2030 przyjęta Uchwałą Nr XXVII/434/21 Rady Gminy Łańcut z dnia 08.06.2021r.

3. Wytyczne do podjęcia działań w ramach Programu.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań wspierających wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Szczególny nacisk kładziony jest na wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną. Właściwa współpraca instytucji, które mają kontakt z dzieckiem i jego rodziną pozwala na świadczenie skutecznej pomocy dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze i zapewnienie skutecznej ochrony dla dzieci. Działania pomocowe na poziomie gminy mają za zadanie udzielanie rodzinie pomocy w radzeniu sobie z trudnościami tak, aby zapobiec umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, a jeżeli dojdzie do tego rodzaju interwencji, do stworzenia takich warunków w funkcjonowaniu rodziców dziecka aby umożliwić powrót dziecka pod opiekę rodziny biologicznej. Wspieranie rodziny prowadzone jest w formie pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka za jej zgodą i aktywnym udziałem. Zgodnie z ustawą rodzina może otrzymać wsparcie ze strony instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających, które przy współpracy asystenta rodziny świadczą pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz w kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Podejmowane działania wspierające mają na celu pomoc rodzinie w przezwyciężeniu trudności w taki sposób, aby prawidłowo wypełniła swoje funkcje.

Ustawa nakłada na gminy obowiązek wspierania rodziny poprzez m.in. zapewnienie wsparcia asystenta rodziny, tworzenie placówek wsparcia dziennego, zapewnienie dostępu do opieki wytechnieniowej. Gminy zobowiązane są również do działań profilaktycznych przeciwdziałających umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

Głównym kierunkiem do podejmowania działań w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026 - 2028 będzie profilaktyka, wsparcie oraz przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez:

1. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.
2. Wspieranie rodzin o niskim statusie materialnym, szczególnie z problemami bezrobocia oraz niepełnosprawności:
 - aktywizacja zawodowa rodzin z problemem bezrobocia,
 - zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich i dysfunkcyjnych rodzin posiłków w szkole,
 - współorganizowanie wypoczynku dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich, problemowych i przemocowych,
 - udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy socjalnej w formie stypendiów szkolnych, zasiłków szkolnych,

- współpraca interdyscyplinarna wszystkich instytucji oraz organizacji na terenie gminy zajmujących się pomocą rodzinie,
- dostarczenie usług i świadczenie pomocy społecznej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych i rodzinom z problemem niepełnosprawności,
- zapewnienie opieki wychowawczej dla rodziców/opiekunów dzieci z niepełnosprawnością,
- realizacja usług w zakresie asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej,
- realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.

3. Wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmacnianie i wykorzystywanie zasobów występujących w rodzinach, w tym tworzenie wsparcia pomocy środowiskowej poprzez działania rodziny wspierającej.

4. Wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziny:

- promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych skierowanych do rodziców i dzieci, zwłaszcza w zakresie konstruktywnego spędzania czasu wolnego, edukacji, doboru właściwych metod wychowania, radzenia sobie w kryzysie,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie aktywności rodziny, poprzez działania realizowane w środowisku lokalnym,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród mieszkańców gminy,
- współpraca wszystkich podmiotów pracujących na rzecz rodziny w zakresie upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny,
- organizowanie grup wsparcia dla rodziców i opiekunów celem wzmocnienia kompetencji wychowawczych a także możliwością podzielenia się własnymi doświadczeniami w gronie ludzi w podobnej sytuacji.

5. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży różnych form pomocy:

- współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych (grupy samopomocowe),
- organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych, w placówce wsparcia dziennego Rodzinny Klub Wsparcia,
- organizacja zajęć pozalekcyjnych i rozwijających zainteresowania w świetlicach szkolnych oraz ośrodkach kultury na terenie gminy Łańcut,
- uświadomienie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Na podstawie diagnozy środowiska lokalnego, przeprowadzonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łańcut, w odniesieniu do występujących problemów społecznych, opracowano 3 letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026 – 2028. (Do sporządzenia programu zostały wykorzystane badania i materiały własne oraz sprawozdania za okres 2023 – 2024).

4. Charakterystyka środowiska lokalnego i analiza problemów społecznych na terenie Gminy Łańcut.

Gmina Łańcut położona jest w centralnej części województwa podkarpackiego. Zajmuje obszar 106,6 km² i liczy 21 655 mieszkańców (stan na 31 grudnia 2024 r.). Jest gminą wiejską, która znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Łańcut, co wpływa na jej korzystne warunki rozwojowe. W skład gminy wchodzi dziewięć sołectw: Albigowa, Cierpisz, Głuchów, Handzlówka, Kosina, Kraczkowa, Rogóźno, Sonina oraz Wysoka.

Tabela 1. *Liczba mieszkańców w Gminie Łańcut*

Lp.	Miejscowość	Urodzenia	Zgony	Liczba mieszkańców na dzień 31.12.2024r.			Liczba mieszkańców 31.12.2023r.
				Kobiety	Mężczyźni	Razem	Razem
1.	ALBIGOWA	28	22	1517	1528	3045	3042
2.	CIERPISZ	6	13	427	436	863	876
3.	GLUCHÓW	13	12	917	886	1803	1814
4.	HANDZŁÓWKA	15	23	748	728	1476	1472
5.	KOSINA	19	32	1772	1752	3524	3543
6.	KRACZKOWA	30	23	1935	1875	3810	3804
7.	ROGÓŻNO	7	6	588	600	1188	1194
8.	SONINA	22	21	1593	1563	3156	3160
9.	WYSOKA	17	18	1425	1365	2790	2781
	RAZEM	157	170	10 922	10 733	21 655	21 685

Źródło: Gmina Łańcut

Na podstawie danych przedstawionych w tabeli można zauważyć, że liczba ludności Gminy Łańcut w 2024 roku nieznacznie spadła w porównaniu z rokiem 2023 – o 30 osób (z 21 685 do 21 655). Zarejestrowano 157 urodzeń oraz 170 zgonów, co oznacza ujemny przyrost naturalny wynoszący - 13 osób. Największą miejscowością gminy pozostaje Kraczkowa, licząca 3810 mieszkańców, a następnie Kosina – 3524 mieszkańców oraz Sonina – 3156 mieszkańców. Najmniejszym sołectwem jest Cierpisz, liczący 863 osoby. Struktura płci w całej gminie jest zbliżona – 10 922 kobiety i 10 733 mężczyzn – co odzwierciedla naturalną równowagę demograficzną. Dane te pokazują stabilność ludnościową gminy, ale także wskazują na tendencję starzenia się społeczeństwa, wynikającą z przewagi liczby zgonów nad urodzeniami. Zjawisko to, typowe dla wielu obszarów wiejskich w Polsce, wymaga podejmowania działań wspierających rodziny, seniorów oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

W tym kontekście szczególne znaczenie ma działalność Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Łańcut, który realizuje zadania z zakresu polityki społecznej państwa. Jego celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie, przy wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości. Ogromny wpływ na rozwój poszczególnych rodzin oraz eliminację problemów w nich występujących mają indywidualnie dobrane formy wsparcia, dostosowane do potrzeb każdej rodziny przez pracowników Ośrodka. Pomoc ta obejmuje zarówno świadczenia materialne i rzeczowe, jak i pomoc psychologiczną, doradczą oraz pracę socjalną. OPS Gminy Łańcut

działa kompleksowo – realizuje zarówno działania profilaktyczne, jak i pomoc bezpośrednią, ukierunkowaną na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wspieranie rodzin w kryzysie, pomoc seniorom, osobom niepełnosprawnym oraz rodzinom z dziećmi. Współpracuje przy tym z innymi instytucjami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi oraz placówkami oświatowymi. Analiza danych demograficznych wskazuje, że Gmina Łańcut utrzymuje względnie stabilny poziom liczby ludności, przy jednoczesnym występowaniu niewielkiego ujemnego przyrostu naturalnego. W takich warunkach szczególnie ważne jest prowadzenie spójnej polityki społecznej, wspierającej rodziny, seniorów i osoby potrzebujące. Działania podejmowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej stanowią istotny element utrzymania równowagi społecznej oraz zapewnienia mieszkańcom gminy godnych warunków życia.

Główne powody przyznawania pomocy społecznej przedstawia poniższa tabela, wraz z wyszczególnieniem przyczyn jej przyznania.

Tabela 2. *Liczba środowisk objętych pomocą społeczną (według powodów przyznawania pomocy) w 2024 r.*

Powód trudnej sytuacji życiowej	Lata	
	2023	2024
Ubóstwo	63	57
Bezdomność	5	7
Potrzeba ochrony macierzyństwa	26	27
w tym: wielodzietności	26	27
Bezrobocie	57	58
Niepełnosprawność	78	75
Długotrwała lub ciężka choroba	56	50
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	20	10
W tym: - rodziny niepełne	15	7
- rodziny wielodzietne	5	1
Przemoc domowa	0	2
Alkoholizm	8	14
Narkomania	0	0
Zdarzenie losowe	2	2
Sytuacja kryzysowa	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łańcut

W analizowanym okresie 2023–2024 przyczyny trudnej sytuacji życiowej osób pozostają w większości względnie stabilne, choć zauważalne są pewne zmiany w poszczególnych obszarach. Najczęściej wskazywane powody trudności to niepełnosprawność, ubóstwo, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba. W przypadku niepełnosprawności odnotowano niewielki spadek z 78 przypadków w 2023 roku do 75 w 2024 roku. Podobnie zmniejszyła się liczba osób borykających się z długotrwałą lub ciężką chorobą – z 56 do 50 przypadków. Ubóstwo również wykazało spadek z 63 do 57, natomiast bezrobocie pozostało na zbliżonym, wysokim poziomie, nieznacznie wzrastając z 57 do 58 przypadków.

Poprawę widać także w obszarze bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Wskaźnik ogólny spadł z 20 do 10 przypadków, przy czym szczególnie istotny był spadek w rodzinach niepełnych – z 15 do 7 oraz w rodzinach wielodzietnych – z 5 do 1. Wskazuje to na poprawę umiejętności wychowawczych lub skuteczniejsze wsparcie instytucji i programów socjalnych. Z drugiej strony w niektórych obszarach odnotowano wzrost problemów. Liczba osób dotkniętych bezdomnością wzrosła z 5 do 7 przypadków, co może świadczyć o pogarszającej się sytuacji mieszkaniowej lub trudniejszym dostępie do lokali socjalnych. Wzrosła także liczba przypadków przemocy domowej, która pojawiła się w 2024 roku jako nowy czynnik (2 przypadki), oraz znacząco wzrosła liczba osób borykających się z alkoholizmem – z 8 do 14 przypadków. Warto podkreślić, że problem alkoholizmu zwiększył się o 75%, co wskazuje na konieczność wzmocnienia działań profilaktycznych i terapeutycznych. Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym w kontekście rodzin wielodzietnych, utrzymała się na zbliżonym poziomie – z 26 do 27 przypadków, co wskazuje na utrzymujące się potrzeby wsparcia w tym zakresie. Pozostałe czynniki, takie jak narkomania, zdarzenia losowe, sytuacje kryzysowe oraz klęski żywiołowe i ekologiczne, pozostawały marginalne i nie uległy zmianie w badanym okresie.

Podsumowując, sytuacja życiowa osób korzystających ze wsparcia w latach 2023–2024 wykazuje pewną stabilizację, jednak zróżnicowanie problemów wymaga dalszego monitorowania. Poprawa w obszarze wychowania i prowadzenia gospodarstwa domowego pokazuje efektywność wsparcia rodzin, natomiast wzrost problemów związanych z uzależnieniami i przemocą domową sygnalizuje potrzebę dodatkowych działań profilaktycznych i terapeutycznych. Utrzymujące się wysokie wskaźniki ubóstwa i bezrobocia podkreślają konieczność kontynuowania działań w zakresie polityki socjalnej i aktywizacji zawodowej.

W 2024 roku Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łańcut zatrudniał jednego Asystenta Rodziny na umowę o pracę. Pracą asystenta objętych było 21 rodzin, w których wychowywało się 48 dzieci. Wśród głównych przyczyn wsparcia wskazywano problemy opiekuńczo-wychowawcze (20 rodzin), nieprawidłowe prowadzenie gospodarstwa domowego (12 rodzin), brak aktywności zawodowej rodziców (18 rodzin), nadużywanie alkoholu przez rodziców (6 rodzin) oraz niepełnosprawność (11 rodzin). Celem pracy Asystenta Rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, który umożliwia prawidłowe wychowanie dzieci oraz funkcjonowanie gospodarstwa domowego. Działania Asystenta obejmują m.in.: wspieranie rodziców w wykonywaniu codziennych obowiązków opiekuńczych, podnoszenie kompetencji wychowawczych, motywowanie do aktywności zawodowej, a także udzielanie wsparcia w sytuacjach problemów zdrowotnych lub trudności finansowych. Asysta rodzinna, prowadzona zgodnie z ustawą z dnia 4 listopada 2016 r.

o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, obejmuje również pracę z rodzinami wielodzietnymi oraz w sytuacjach wymagających ochrony macierzyństwa. Praca Asystenta jest skutecznym narzędziem redukcji bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, co znajduje odzwierciedlenie w spadku liczby rodzin zgłaszających trudności w tym obszarze. Działania Asystenta Rodziny pozwalają także na wczesną identyfikację problemów takich jak alkoholizm, przemoc domowa czy brak aktywności zawodowej, umożliwiając odpowiednie kierowanie rodzin do specjalistycznych programów wsparcia. W związku z tym, praca Asystenta nie tylko wspiera bieżące potrzeby rodzin, lecz również przyczynia się do długofalowej poprawy ich stabilności życiowej i funkcjonowania społecznego, co ma bezpośredni wpływ na poprawę jakości życia dzieci i całych rodzin w gminie.

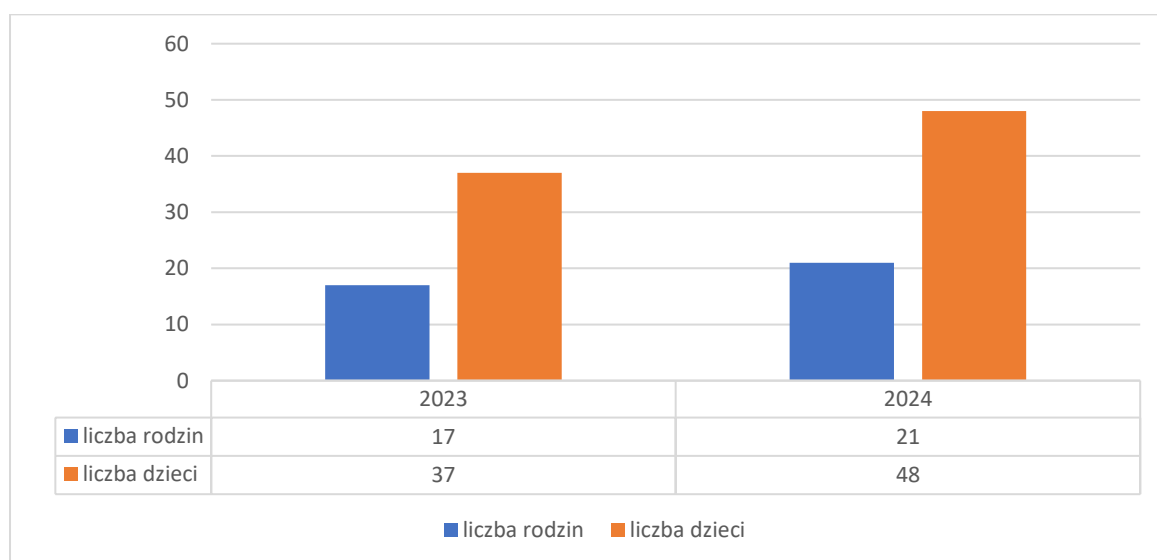
Tabela 3: *Liczba rodzin objętych asystą rodzinną*

Rok	Liczba rodzin którym przydzielono asystenta
2022	17
2023	17
2024	21

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łańcut

Obecnie Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łańcut zatrudnia dwóch Asystentów Rodziny. W 2023 roku wsparciem Asystenta objętych było 17 rodzin, w których wychowywało się 37 dzieci. W 2024 roku pomocą Asystenta objęto 21 rodzin, w tym 48 dzieci, co pokazuje rosnące zapotrzebowanie na tego typu wsparcie oraz efektywność działań podejmowanych przez OPS w zakresie stabilizacji rodzin i podnoszenia kompetencji wychowawczych.

Wykres 1. *Rodziny i dzieci objęte pomocą asystenta rodziny*

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łańcut

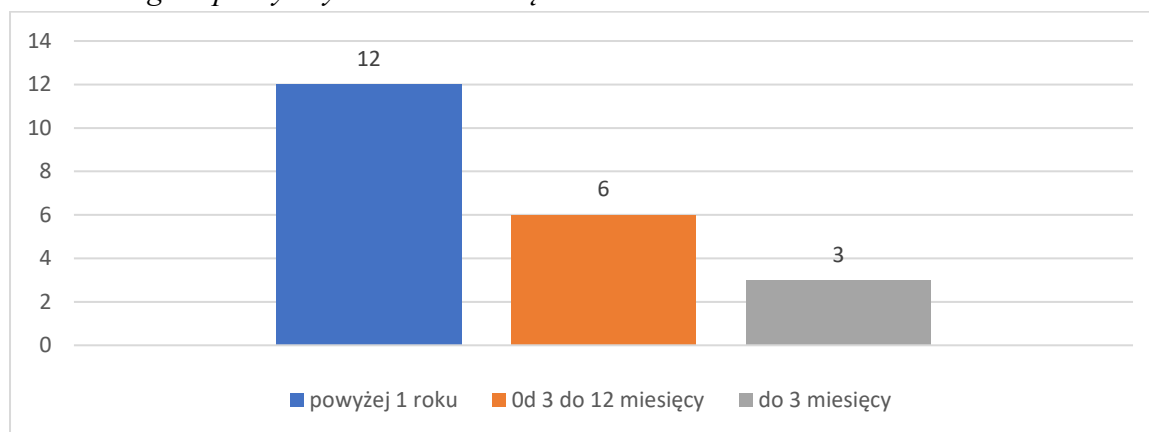
Współpraca z asystentem rodziny ma charakter dobrowolny lub wynika z zobowiązania postanowieniem Sądu. Spośród rodzin współpracujących z asystentem rodziny 13 rodzin było

zobowiązanych przez Sąd, 8 rodzin podjęło dobrowolną współpracę w celu pokonania trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Wsparcie asystenta rodziny jest długotrwałym procesem, który ma na celu stabilizację sytuacji rodziny, tak by mogła ona prawidłowo pełnić funkcje opiekuńczo-wychowawcze. Większość rodzin z terenu Gminy Łącut pracuje z asystentem powyżej jednego roku.

Poniższy wykres przedstawia długość pracy asystenta z rodziną.

Wykres 2: *Długość pracy asystenta z rodziną*

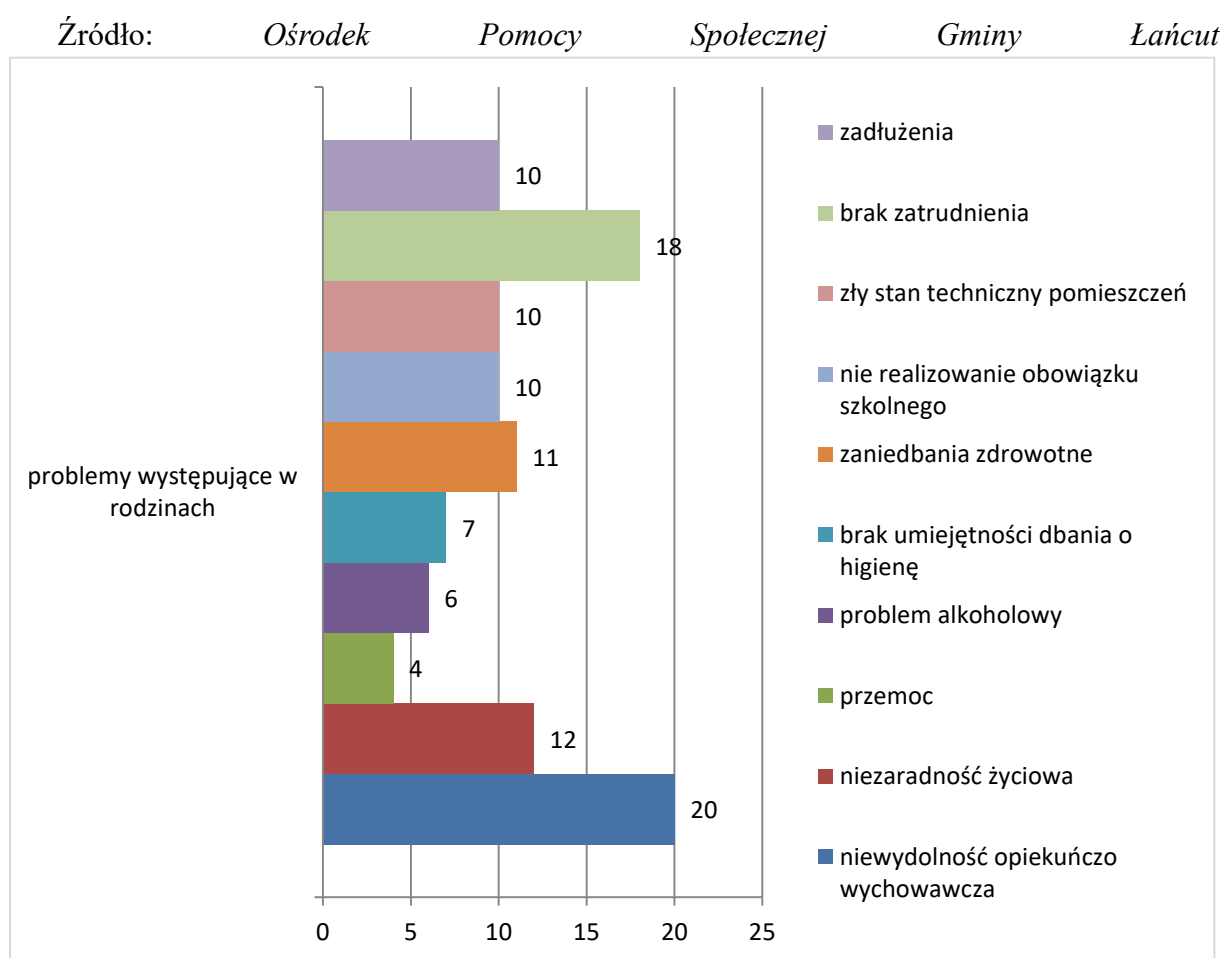
Źródło: *Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łącut*

Asystent rodziny wykonując swoje obowiązki współpracuje na co dzień z różnymi instytucjami działającymi na terenie Gminy Łącut, Powiatu Łącutckiego, Województwa podkarpackiego oraz innych województw na terenie Polski, działającymi na rzecz dziecka i rodziny tj.: Urząd Gminy Łącut, placówki oświatowe (zespoły szkolno-przedszkolne), świetlice szkolne, pedagodzy i psycholodzy szkolni, placówki wsparcia dziennego (Rodzinny Klub Wsparcia Wysoka), Gminny Punkt Konsultacyjny Gminy Łącut, Zespół Interdyscyplinarny Gminy Łącut, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Łącutcie, III Wydział Rodzinny Sądu Rejonowego w Łącutcie, Sąd Rejonowy w Wejherowie (Województwo pomorskie), Sąd Okręgowy w Rzeszowie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łącutcie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łącutcie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie (Województwo pomorskie), Centrum Interwencji Kryzysowej w Łącutcie, Ośrodek dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem dyżurujący przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łącutcie, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łącutcie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łącutcie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rzeszowie, Komenda Powiatowa Policji w Łącutcie, Powiatowy Urząd Pracy w Łącutcie, Poradnia Leczenia Uzależnień w Łącutcie, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień w Rzeszowie, Niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy Caritas w Wysokiej, Specjalny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy w Mrowli, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jarosławiu, Poradnie Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży oraz dla Osób Dorosłych, Oddział Dzienny Psychiatrii dla Dzieci i Młodzieży przy Centrum Medycznym w Łącutcie, Oddział Nerwic Młodzieżowych Szpitala Mazowieckiego w Garwolinie, placówki ochrony zdrowia, fundacje, kościoły, rady sołeckie oraz organizacje pozarządowe. W ramach stałej współpracy asystenci

rodziny zobowiązani są do współpracy z koordynatorami pieczy zastępczej według miejsca pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

Na przestrzeni lat w 2024 roku wsparciem asystenta rodziny zostało objętych 21 rodzin, z czego 12 rodzin stanowiło rodziny pełne. W pozostałych 9 rodzinach samotnym wychowywaniem dzieci zajmowała się matka. Wśród rodzin z terenu Gminy Łañcut, z którymi współpracuje asystent rodziny, najczęściej występują problemy takie jak: brak zatrudnienia i niewydolność opiekuńczo-wychowawcza. Ponadto w połowie rodzin objętych wsparciem występuje zły stan techniczny pomieszczeń, zadłużenia, zaniedbania zdrowotne, niezaradność życiowa i nie realizowanie obowiązku szkolnego przez dzieci. Poszczególne problemy przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3: *Problemy występujące w rodzinach*

W przypadku narastających problemów i braku współpracy ze strony rodziny Sąd Rodzinny może zdecydować o umieszczeniu małoletnich w pieczy zastępczej. Organizacja pieczy zastępczej należy do zadań powiatu, w ramach zadań własnych Gmina zobowiązana jest do współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka

w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości: 10% na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30% na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej oraz 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Taki sam procent wydatków ponosi gmina w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, o czym mówi art. 191 ust. 10 w/w ustawy. Koszty na współfinansowanie pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej są zależne od wysokości wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych oraz dla osób prowadzących rodzinny dom dziecka. Waloryzacja wynagrodzeń uzależniona jest od wskaźnika inflacji. Wzrost kosztów ponoszonych na współfinansowanie pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej jest uwarunkowany faktem, iż zmianie ulega wysokość wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych oraz dla osób prowadzących rodzinny dom dziecka. Wzrosła również liczba dzieci przybywających w pieczy zastępczej powyżej dwóch lat, co jest związane ze współfinansowaniem opieki i wychowania dzieci na poziomie 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Zgodnie z uchwałą w sprawie ustanowienia rządowego programu "Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024-2027" W/w rodziny od dnia 01.07.2024r. otrzymują dodatki motywacyjne w wysokości 1000 zł brutto. Dodatki będą wypłacane do 31 grudnia 2027 roku. Na realizację programu rząd przeznaczy ok. 157 mln zł. Poniższa tabela przedstawia koszty ponoszone przez Gminę Łańcut za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

Tabela 4: Wykaz kosztów ponoszonych przez gminę za pieczę zastępczą

Rok	2023	2024
Wykaz kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej	48 968,92	55 128,67

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łańcut

Analiza powyższych danych pozwala stwierdzić, że wszelkie działania pomocowe względem rodziny powinny zostać nakierowane na umożliwienie pozostawienia dziecka w pierwotnym środowisku rodzinnym. Praca z rodziną powinna skupić się na przywróceniu wydolności rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo wychowawczych i możliwości zapewnienia dziecku prawidłowych warunków do wzrostu i rozwoju.

4.1 Wnioski z przeprowadzonego badania

Analiza wyników ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Łańcut pozwala na sformułowanie kilku istotnych wniosków dotyczących sytuacji rodzin oraz kierunków działań, które powinny zostać uwzględnione w lokalnej polityce społecznej:

1. **Rodziny w Gminie Łańcut są w większości stabilne i funkcjonują dobrze.**
Większość ankietowanych to osoby w wieku produkcyjnym, aktywne zawodowo, żyjące w rodzinach pełnych i oceniające swoją sytuację materialną jako dobrą lub przeciętną. Wskazuje to na stosunkowo dobrą kondycję społeczną rodzin w gminie.
2. **Widoczne jest jednak zróżnicowanie sytuacji życiowej mieszkańców.**
Choć odsetek osób z trudnościami finansowymi jest niewielki (8,2%), należy zwrócić uwagę na grupę rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które wymagają stałego monitorowania i wsparcia.
3. **Rodziny oczekują rozszerzenia oferty usług społecznych skierowanych do dzieci i młodzieży.**
Najczęściej wskazywaną potrzebą jest organizacja zajęć pozalekcyjnych, sportowych i kulturalnych. Wskazuje to na potrzebę inwestowania w rozwój oferty spędzania wolnego czasu oraz wspierania działań integrujących lokalną społeczność.
4. **Rosnące znaczenie mają potrzeby związane ze zdrowiem psychicznym i wsparciem emocjonalnym.**
Respondenci zwracają uwagę na ograniczoną dostępność porad psychologicznych oraz potrzebę rozwoju usług wspierających rodziny w kryzysach emocjonalnych i wychowawczych.
5. **Konieczne jest wzmocnienie wsparcia dla rodzin opiekujących się osobami starszymi i z niepełnosprawnościami.**
Zgłaszane zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i asystenckie pokazuje, że rośnie liczba rodzin potrzebujących pomocy w codziennej opiece nad osobami zależnymi.
6. **Zauważalna jest potrzeba rozwijania działań profilaktycznych i przeciwdziałania przemocy.**
Wysokie zainteresowanie wsparciem dla osób doświadczających przemocy i uzależnień wskazuje na konieczność dalszego wzmacniania lokalnego systemu pomocy i ochrony rodzin.
7. **Większość mieszkańców nie korzysta z pomocy OPS, ale ma świadomość jego roli.**
Fakt, że 77,9% respondentów nigdy nie korzystało z pomocy OPS, może świadczyć o dobrej sytuacji wielu rodzin, ale również o potrzebie większej promocji dostępnych form wsparcia i edukacji społecznej na temat możliwości uzyskania pomocy.
8. **Mieszkańcy pozytywnie oceniają działania gminy, lecz oczekują dalszego rozwoju usług społecznych.**
Wskazuje to na potrzebę kontynuacji i poszerzania działań gminnych ukierunkowanych na wspieranie rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki, edukacji, integracji społecznej i pomocy specjalistycznej.

Wnioski z badań wskazują, że Gmina Łańcut powinna kontynuować dotychczasowe działania wspierające rodziny, jednocześnie rozwijając nowe formy pomocy odpowiadające na współczesne wyzwania — w szczególności w obszarze wsparcia psychologicznego, usług opiekuńczych oraz aktywizacji społeczno-zawodowej. Kluczowe jest dalsze wzmacnianie współpracy instytucji, organizacji i społeczności lokalnej w celu budowania gminy przyjaznej rodzinie.

5. Analiza SWOT

Technika SWOT to narzędzie analizy strategicznej, które umożliwia ocenę wewnętrznych zasobów gminy oraz wskazanie mocnych i słabych stron mogących wpływać na realizację wyznaczonych celów. Metoda ta polega na systematycznym rozpoznaniu czynników wewnętrznych (mocnych i słabych stron) oraz czynników zewnętrznych (szans i zagrożeń), a następnie ich zestawieniu w taki sposób, by maksymalnie wykorzystać atuty, ograniczyć lub wyeliminować słabości, efektywnie wykorzystać pojawiające się szanse oraz odpowiednio przygotować się na potencjalne zagrożenia.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
◆ Opracowana Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych - posiadanie aktualnego dokumentu który wyznacza cele i kreuje kierunki realizacji polityki społecznej. ◆ Opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny – posiadanie aktualnego dokumentu strategicznego, który wyznacza cele, kierunki działań i sposób realizacji wsparcia rodzin. ◆ Dobre warunki organizacyjne i infrastrukturalne do prowadzenia pracy socjalnej. ◆ Funkcjonujący asystent rodziny – zapewnienie indywidualnej pracy z rodzinami w kryzysie, co zwiększa skuteczność pomocy. ◆ Odpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej – przygotowana kadra, zaplecze organizacyjne i infrastrukturalne jednostki pomocy społecznej. ◆ Dobrze funkcjonujące placówki oświatowe – współpraca szkół z instytucjami wsparcia społecznego oraz wysoka jakość edukacji. ◆ Sprawna realizacja świadczeń rodzinnych, wychowawczych i alimentacyjnych – sprawny system finansowego wsparcia rodzin, obejmujący m.in. świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny. ◆ Duży potencjał OPS i instytucji współdziałających – skuteczna współpraca między ośrodkiem pomocy społecznej, szkołami, organizacjami pozarządowymi i parafiami. ◆ Wysoka aktywność w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych – udział gminy w projektach finansowanych z funduszy UE i programów rządowych. ◆ Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych – prowadzenie działań profilaktycznych i naprawczych, w tym pomoc psychologiczna i pedagogiczna.	◆ Brak kompleksowego systemu monitoringu i ewaluacji efektów programów pomocowych. ◆ Trudności w dotarciu do rodzin ukrywających problemy lub niechętnych współpracy z instytucjami. ◆ Częściowy brak koordynacji między poszczególnymi podmiotami (OPS, szkoły, NGO, policja, kuratorzy). ◆ Niski poziom świadomości społecznej na temat dostępnych form pomocy. ◆ Ograniczone możliwości wsparcia rodzin w kryzysie wieloprogowym (np. uzależnienia, przemoc, bezrobocie). ◆ Brak dostatecznej liczby specjalistów (psychologów, terapeutów, pedagogów) w placówkach wsparcia dziennego. ◆ Ograniczone środki finansowe. ◆ Brak lokali socjalnych i mieszkań chronionych dla osób opuszczających pieczę zastępczą, ofiar przemocy i osób w kryzysie bezdomności. ◆ Ograniczona mobilność mieszkańców terenów wiejskich – trudności w dojeździe do instytucji pomocy, ośrodków zdrowia czy urzędów. ◆ Niska aktywność części mieszkańców w życiu społecznym gminy – brak postaw obywatelskich i ograniczona samoorganizacja społeczności lokalnej. ◆ Zjawisko migracji zarobkowej młodych mieszkańców – osłabienie potencjału rodzinnego i opiekuńczego w lokalnej społeczności. ◆ Ograniczona dostępność usług zdrowia psychicznego na terenie gminy – konieczność korzystania z placówek w innych miejscowościach. ◆ Brak nowoczesnych narzędzi cyfrowych (systemów informatycznych, platform online) usprawniających obsługę beneficjentów i wymianę danych między instytucjami.

◆ Dostępność placów zabaw na terenie całej gminy – wspieranie rodzin poprzez infrastrukturę rekreacyjną i integracyjną. ◆ Dostęp mieszkańców do obiektów rekreacyjnych i sportowych – rozwój oferty spędzania czasu wolnego sprzyjający integracji rodzin. ◆ Funkcjonowanie dwóch żłobków gminnych, a także dwóch żłobków prywatnych na terenie Gminy Łańcut dla dzieci do 3 roku życia – poprawa dostępu do opieki nad najmłodszymi i ułatwienie aktywizacji zawodowej rodziców. ◆ Placówki wsparcia dziennego – „Rodzinny Klub Wsparcia” – oferta zajęć wspierających rozwój dzieci i rodziców oraz profilaktykę społeczną. ◆ Dostępność do specjalistycznego wsparcia dla dzieci - Terapeutyczny Punkt Przedszkolny i Centrum Rozwoju Plaster Miodu. ◆ Funkcjonowanie wyspecjalizowanego ośrodka opieki i terapii dla dzieci z niepełnosprawnością - Niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy Caritas w Wysokiej.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
◆ Możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy unijnych, krajowych i regionalnych na rozwój usług społecznych, profilaktykę oraz infrastrukturę wsparcia rodzin. ◆ Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej – pogłębianie współdziałania OPS, szkół, policji, kuratorów, organizacji pozarządowych, placówek zdrowia i parafii. ◆ Zwiększenie roli profilaktyki społecznej w przeciwdziałaniu przemocy, uzależnieniom i problemom wychowawczym w rodzinach. ◆ Cyfryzacja usług publicznych – możliwość wdrażania nowoczesnych narzędzi informatycznych ułatwiających obsługę klientów i współpracę instytucji. ◆ Rozszerzanie oferty usług społecznych – tworzenie nowych form wsparcia dla rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i dzieci. ◆ Wzrost świadomości społecznej i otwartości na korzystanie z pomocy instytucjonalnej – dzięki działaniom informacyjnym i edukacyjnym. ◆ Rozwój usług asystenckich i opiekuńczych – poprawa jakości życia osób starszych i niesamodzielnych w środowisku lokalnym. ◆ Aktywność organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w realizacji działań społecznych oraz projektów partnerskich.	◆ Uzależnienia (alkohol, narkotyki, środki psychoaktywne, hazard, internet) prowadzą do degradacji więzi rodzinnych, zaniedbań wychowawczych, problemów zdrowotnych i finansowych; często powodują przemoc w rodzinie i marginalizację społeczną. ◆ Rozpad więzi rodzinnych skutkuje osłabieniem wsparcia emocjonalnego i wychowawczego dzieci, samotnością rodziców, a także zwiększeniem ryzyka wystąpienia problemów wychowawczych, emocjonalnych i społecznych u dzieci. ◆ Przemoc w rodzinie bezpośrednio zagraża zdrowiu i życiu członków rodziny; powoduje długotrwałe skutki psychiczne, społeczne i emocjonalne; utrudnia prawidłowy rozwój dzieci. ◆ Bezrobocie i trudna sytuacja ekonomiczna rodzin ogranicza możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb, sprzyja napięciom i konfliktom w rodzinie, może prowadzić do ubóstwa i wykluczenia społecznego. ◆ Eurosieroctwo (migracje zarobkowe rodziców) rozłąka z rodzicami powoduje osłabienie więzi emocjonalnych, zaburzenia w rozwoju emocjonalnym i społecznym dzieci oraz ryzyko zachowań problemowych.

◆ Wzrost znaczenia polityki senioralnej w polityce krajowej – możliwość pozyskania funduszy na działania skierowane do osób starszych. ◆ Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości społecznej – tworzenie miejsc pracy w podmiotach ekonomii społecznej, spółdzielniach socjalnych czy fundacjach. ◆ Rozwój wolontariatu i inicjatyw obywatelskich – włączanie mieszkańców w działania pomocowe i integracyjne. ◆ Korzystne położenie gminy w pobliżu miasta Łańcut i Rzeszowa – łatwiejszy dostęp do instytucji, szkoleń, rynków pracy i partnerów społecznych. ◆ Zwiększające się zainteresowanie tematyką zdrowia psychicznego i dobrostanu społecznego – większe możliwości pozyskiwania wsparcia dla projektów z tego zakresu. ◆ Możliwość wykorzystania potencjału szkół i placówek oświatowych do prowadzenia działań profilaktycznych i wychowawczych. ◆ Rozwijająca się infrastruktura rekreacyjna i kulturalna gminy – sprzyja integracji społecznej, aktywnemu spędzaniu czasu i wzmacnianiu więzi międzyludzkich. ◆ Zmieniające się podejście do polityki społecznej – większy nacisk na aktywizację i samodzielność beneficjentów, a nie tylko wsparcie finansowe. ◆ Rozwój transportu publicznego w regionie – potencjalne ułatwienie dostępu mieszkańców wsi do instytucji pomocowych i usług publicznych.	◆ Ukrywanie zjawiska przemocy domowej powoduje brak reakcji ze strony służb, uniemożliwia udzielenie pomocy ofiarom i pogłębia dramat rodzin dotkniętych przemocą. ◆ Opieka medyczna w szkołach utrudnia wczesne wykrywanie problemów zdrowotnych i psychicznych uczniów; może pogarszać stan zdrowia dzieci oraz ograniczać skuteczność działań profilaktycznych. ◆ Niski poziom aktywności społecznej i obywatelskiej osłabia więzi międzyludzkie, ogranicza samoorganizację mieszkańców i współodpowiedzialność za dobro wspólne; utrudnia tworzenie grup wsparcia i samopomocy. ◆ Negatywny wpływ mediów i treści internetowych na dzieci i młodzież powoduje zaburzenia emocjonalne, agresję, problemy z koncentracją, a także demoralizację i zniekształcenie wartości rodzinnych. ◆ Uzależnienia od internetu i technologii cyfrowych prowadzą do izolacji społecznej, zaniedbywania obowiązków, zaburzeń relacji rodzinnych i problemów psychicznych wśród dzieci i młodzieży. ◆ Starzenie się społeczeństwa i ujemny przyrost naturalny ◆ Zwiększająca się liczba rodzin z problemami uzależnień, przemocy i bezrobocia. ◆ Zależność od zewnętrznych źródeł finansowania – ryzyko braku ciągłości projektów. ◆ Nasilenie problemów zdrowia psychicznego wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. ◆ Wypalenie zawodowe pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
--	--

Powyższa analiza systemu pomocy społecznej w Gminie Łańcut pozwala na pełne zrozumienie potencjału, barier oraz kierunków dalszego rozwoju lokalnej polityki społecznej. Uzyskany obraz wskazuje, że gmina dysponuje dobrze funkcjonującym systemem wsparcia, który opiera się na solidnych podstawach organizacyjnych, profesjonalnej kadrze oraz jasno określonych priorytetach działania. Do najważniejszych mocnych stron należy zaliczyć posiadanie aktualnych dokumentów strategicznych – takich jak *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych* i *Gminny Program Wspierania Rodziny* – które tworzą spójne ramy dla realizacji polityki społecznej. Dodatkowym atutem jest wysoki poziom kompetencji kadry Ośrodka Pomocy Społecznej, zapewniający profesjonalną realizację zadań oraz skuteczne udzielanie wsparcia rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej. Zauważalna jest również współpraca między instytucjami i organizacjami działającymi na terenie gminy – szkołami, parafiami, policją, kuratorami czy organizacjami pozarządowymi. Istotne znaczenie ma także infrastruktura wspierająca rodzinę – żłobki, placówki wsparcia

dziennego, obiekty sportowe i rekreacyjne – sprzyjająca integracji społecznej i aktywnemu spędzaniu czasu. Jednocześnie analiza wskazuje na szereg słabych stron, które ograniczają skuteczność działań systemu pomocy społecznej. Do najpoważniejszych należą: ograniczone środki finansowe w stosunku do rosnących potrzeb społecznych, częściowy brak koordynacji między instytucjami, niedobór specjalistów (psychologów, terapeutów, pedagogów) oraz trudności w dotarciu do rodzin ukrywających problemy. Zidentyfikowano także brak mieszkań socjalnych. Problemy te nasilają się w kontekście postępujących zjawisk demograficznych – starzenia się ludności, migracji młodych mieszkańców oraz spadku liczby urodzeń.

Wśród szans rozwojowych szczególne znaczenie ma możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej, programów krajowych i regionalnych, które mogą wspierać modernizację usług społecznych, rozwój infrastruktury oraz doskonalenie kompetencji kadry. Duży potencjał rozwojowy tkwi również w cyfryzacji usług, rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi, promocji wolontariatu i ekonomii społecznej. Korzystne położenie gminy w pobliżu miasta Łańcut i Rzeszowa stwarza dodatkowe możliwości aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców oraz wymiany doświadczeń z instytucjami miejskimi.

Z kolei w sferze zagrożeń najistotniejsze są procesy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny), ograniczenia finansowe budżetu gminy, wzrost kosztów utrzymania oraz ryzyko wypalenia zawodowego pracowników socjalnych. Wzrastająca liczba rodzin z problemami uzależnień, przemocą czy niepełnosprawnością wymaga wzmocnienia działań profilaktycznych i terapeutycznych oraz rozwoju usług specjalistycznych. Niewystarczająca liczba placówek opiekuńczych i terapeutycznych w regionie stanowi dodatkowe wyzwanie dla lokalnego systemu wsparcia.

Podsumowując, Gmina Łańcut dysponuje solidnymi fundamentami do dalszego rozwoju polityki społecznej, jednak konieczne jest konsekwentne wzmacnianie działań w kilku kluczowych obszarach: Realizacja tych kierunków pozwoli zwiększyć efektywność systemu pomocy społecznej, poprawić jakość życia mieszkańców oraz zapewnić zrównoważony rozwój społeczny Gminy Łańcut w perspektywie najbliższych lat.

6. Cel główny i cele szczegółowe Programu

Cele będą realizowane poprzez działania mające przywrócić rodzinie prawidłowe funkcjonowanie w sferze opiekuńczo- wychowawczej oraz pełnienia prawidłowych ról społecznych. Praca z rodziną będzie połączona z jej własną aktywnością. Istotną kwestią jest wsparcie rodziny na etapie pojawienia się problemów oraz eliminowania sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić rodzinę naturalną. W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej – stworzenie możliwości powrotu do rodziny naturalnej. Niniejszy program ukierunkowany jest na zapewnienie kompleksowej opieki i wsparcia dla rodzin zagrożonych dysfunkcjami. Oczekiwany efekt realizacji Programu ma być szeroko rozumiana poprawa sytuacji dziecka i rodziny.

Głównym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 jest:

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Realizacja przedstawionych zadań i działań programu obejmuje lata 2026-2028. Zaplanowane zadania i działania będą weryfikowane raz w roku w sprawozdaniu z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodzin przedkładanego Radzie Gminy Łańcut do dnia 31 marca każdego roku.

Tabela 7: Cele operacyjne, szczegółowe, działania, wskaźniki, realizatorzy i partnerzy Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028

1.Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny			
Cel szczegółowy	Działania	Wskaźniki	Realizatorzy/ Partnerzy
1. Zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego oraz poprawa sytuacji ekonomicznej rodzin.	- zapewnienie rodzinom pomocy materialnej i rzeczowej	- liczba rodzin/ osób korzystających z pomocy finansowej na podstawie ustawy o pomocy społecznej, - liczba rodzin korzystających z : zasiłku rodzinnego z dodatkami, świadczenia rodzicielskiego, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, funduszu alimentacyjnego, - liczba rodzin korzystających z Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027, - liczba rodzin korzystająca z dodatku energetycznego.	OPSGŁ, PCK
	- posiłki dla dzieci i młodzieży w szkołach	- liczba dzieci objętych dożywaniem w placówkach oświatowych, - liczba rodzin korzystających z zasiłku celowego na zakup żywności.	
	- wypłata stypendiów szkolnych, oraz zasiłków rodzinny wraz z dodatkami	- liczba dzieci którym przyznano stypendia szkolne, - liczba dzieci którym przyznano zasiłki szkolne.	OPSGŁ
2. Wsparcie dla rodzin wielodzietnych.	- poprawa jakości życia rodzin	-liczba rodzin objętych pomoc z tytułu wielodzietności.	OPSGŁ
	- zwiększenie dostępności do różnego typu usług	-liczba rodzin korzystających z ogólnopolskiej KDR.	
2. Wsparcie rodzin z dziećmi w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych			
1.Poprawa funkcjonowania rodzin i osób korzystających ze specjalistycznego wsparcia.	- zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego (prawnego, psychologicznego, pedagogicznego)	-liczba osób korzystających z poradnictwa, -liczba udzielonych porad, -liczba podmiotów świadczących specjalistyczne poradnictwo.	OPSGŁ, PCPR,OIK, Gminny Punkt Konsultacyjny

2. Wzmocnienie umiejętności wychowawczych rodziców zmagających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez zapewnienie usługi asysty rodziny.	- zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności wsparcia asystenta rodziny	- liczba zatrudnionych asystentów rodziny, - liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny, - liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny.	OPSGŁ,PPP
	- podnoszenie kompetencji wśród rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprzez pedagogizację rodziców - kształtowanie i wzmacnianie prawidłowych postaw rodzicielskich	- liczba rodzin w których zakończono wsparcie asystenta ze względu na osiągnięcie celów zawartych w planie pracy, - liczba rodzin objętych asystenturą na mocy postanowienia Sądu.	
	- tworzenie i prowadzenie grup wsparcia	- liczba osób korzystających z grup wsparcia.	
3.Promocja i upowszechnianie idei rodzin wspierających.	- działania informująco-promujące dotyczące działalności rodzin wspierających - promocja rodzin wspierających na piknikach i spotkaniach - umieszczenie informacji dotyczącej rodzin wspierających na stronie OPSGŁ i w mediach społecznościowych	- ilość podjętych działań informujących i promocyjnych.	OPSGŁ
4. Monitorowanie sytuacji rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.	- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej objętych wsparciem asystenta rodziny	- liczba dzieci w rodzinach w których sytuacja jest monitorowana przez asystenta rodziny.	OPSGŁ
	- praca socjalna prowadzona przez pracownika socjalnego z rodziną dysfunkcyjną przeżywającą trudności życiowe	- liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi objętych pracą socjalną.	

5. Powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziców biologicznych.	- praca z rodziną biologiczną w celu powrotu dziecka do domu rodzinnego - udział w spotkaniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej	- liczba rodziców biologicznych objętych wsparciem asystenta rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, - liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej instytucjonalnej i rodzinnej, - liczba dzieci które powróciły do rodziców biologicznych, - kwota poniesionych przez Gminę wydatków z tytułu umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, - liczba spotkań w PCPR.	OPSGŁ, PCPR
6. Poprawa sytuacji rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością.	- udzielania wsparcia rodzicom wychowującym dzieci z niepełnosprawnościami - pomoc finansowa w postaci świadczenia pielęgnacyjnego oraz specjalnego zasiłku opiekuńczego	- liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny w których występuje niepełnosprawność dziecka, - liczba osób, na które jest pobierany zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka poniżej 16r.ż, - liczba osób, którym przyznano świadczenie pielęgnacyjne z tytułu opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością, - liczba wydanych orzeczeń o kształceniu specjalnym, - liczba wydanych opinii o wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka.	OPSGŁ, PPP w Łąncucie
	- zapewnienie rodzinom opiekującym się dziećmi z niepełnosprawnością opieki wychowawczej	- liczba rodzin, którym przyznano wsparcie w ramach opieki wychowawczej na dziecko z niepełnosprawnością.	
	- pomoc finansowa dla rodzin, którym urodziło się dziecko z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub nieuleczalną chorobą powstałą w okresie prenatalnym	-liczba rodzin korzystających z jednorazowego świadczenia „Za Życiem”.	
	- zapewnienie dzieciom z niepełnosprawnością pomocy w postaci usług specjalistycznych	- liczba dzieci objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.	
7. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.	- pomoc osobom bezrobotnym w powrocie na rynek pracy, kształtowanie właściwych postaw pracowniczych	- liczba osób bezrobotnych skierowanych na aktywizację zawodową.	OPSGŁ, PUP Łącut, CIS

3. Zapobieganie uzależnieniom oraz niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży			
1. Przeciwdziałanie patologii wśród dzieci i młodzieży oraz propagowanie zdrowego stylu życia.	- koordynacja działań i bieżąca współpraca podmiotów podejmujących działania na rzecz dzieci i młodzieży	- liczba zrealizowanych spotkań z pedagogami, psychologami szkolnymi, kuratorami sądowymi oraz z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Łąncucie,	OPSGŁ, Urząd Gminy Łącut, placówki oświatowe, PPP Łącut, PCPR, KPP Łącut
	- oddziaływania o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym (np. konkursy)	- liczba programów profilaktycznych, - liczba konkursów dla dzieci i młodzieży o charakterze profilaktycznym, - liczba dzieci i młodzieży biorących udział w realizacji programów profilaktycznych.	
	- wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności sprzyjających uwrażliwieniu młodzieży na potrzeby innych (Szlachetna Paczka, szkolne koła Caritas)	- liczba wolontariuszy w szkolnych kołach Caritas, - liczba osób objętych wsparciem w ramach programu Szlachetna Paczka.	
4. Wsparcie rodzin w przezwyciężaniu problemów wynikających szczególnie z uzależnienia jej członków oraz przemocy w rodzinie			
1. Wsparcie rodziny w przezwyciężaniu problemów wynikających z uzależnienia jej członków.	- świadczenie specjalistycznej pomocy rodzinom dotkniętym uzależnieniem	- liczba złożonych wniosków do Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - liczba rodzin z problemem uzależnienia, którym udzielono pomocy, - liczba osób korzystających ze wsparcia terapeuty uzależnień, - liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych.	OPSGŁ, GKRPA, ZI, KPP
2. Wsparcie rodziny dotkniętej przemocą domową.	- pomoc rodzinom dotkniętym przemocą domową	- liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”, - liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, - liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych, w tym liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych, dotyczących realizacji działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie z dziećmi, - liczba rodzin objętych wsparciem w związku z realizacją procedury „Niebieskiej Karty”.	OPSGŁ, ZI

5. Wzmocnienie kompetencji zawodowych i podnoszenie jakości świadczonych usług na rzecz rodziny			
1. Podniesienie kompetencji służb zajmujących się pomocą rodzinom.	- doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach itp.	- liczba szkoleń, warsztatów, konferencji itp. w których uczestniczyli pracownicy socjalni i asystenci rodziny, - liczba uczestników.	Wszyscy realizatorzy programu
	- systematyczne superwizje	- liczba superwizji, - liczba uczestników.	
	- spotkania sieciujące asystentów rodziny, pracowników socjalnych - współpraca Ośrodków Pomocy Społecznej	- liczba odbytych spotkań.	

7. Adresaci programu

Głównymi odbiorcami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 będą:

- rodziny z terenu Gminy Łańcut ze szczególnym uwzględnieniem rodzin niewydolnych wychowawczo, rodzin dotkniętych przemocą, problemem alkoholowym, jak również rodzin, w których wychowują się dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu;
- dzieci i młodzież zagrożone niedostosowaniem społecznym, a także tych które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych i środowiska rodzinnego, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową oraz zapewnienia ochrony przysługującym im praw i wolności;
- rodziny wspierające, którym głównym zdaniem jest wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych;
- osoby z niepełnosprawnością zagrożone wykluczeniem społecznym i ograniczeni poprzez bariery uniemożliwiające pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

8. Realizatorzy programu

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Łańcut jest Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łańcut. W realizację zadań zawartych w Programie zaangażowane są następujące jednostki i organizacje w tym:

- Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łańcut przy współpracy:
- Asystenta Rodziny,
- Pracowników Socjalnych,
- Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Policji,
- Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie,
- Sędziów i Kuratorów Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Placówek oświatowych, kulturalnych i służby zdrowia.

W realizacji swoich działań wymienione podmioty powinny kierować się dobrem rodziny, a jej wspieranie traktować jako priorytet. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny należy do zadań własnych gminy, a tym samym zobowiązuje jednostki samorządowe do realizacji celów w nim zawartych oraz stymulowania i ukierunkowywania działań na rzecz dziecka i rodziny.

9. Źródło finansowania.

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 będzie realizowane w głównej mierze ze środków pochodzących z budżetu Gminy (uchwała budżetowa), a także z budżetu poszczególnych podmiotów realizujących zadania na rzecz

dziecka i rodziny, z budżetu państwa (konkursy i programy rządowe), dotacji unijnych oraz organizacji pozarządowych.

10. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie Gminy Łącut

- Urząd Gminy Łącut,
- placówki oświatowe tj. zespoły szkolno-przedszkolne,
- pedagodzy i psychologzy szkolni,
- Rodzinny Klub Wsparcia,
- Zespół Interdyscyplinarny Gminy Łącut,
- Gminny Punkt Konsultacyjny,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łącut,
- Komenda Powiatowa Policji w Łącut,
- Sąd Rejonowy w Łącut i kuratorzy sądowi,
- Prokuratura Rejonowa w Łącut,
- Powiatowy Urząd Pracy w Łącut,
- placówki ochrony zdrowia,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Łącut,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łącut,
- Kościół Katolicki i grupy wyznaniowe,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łącut,
- Polski Czerwony Krzyż,
- Caritas,
- Radni Gminy Łącut, sołtysi i rady sołeckie,
- inne organizacje pozarządowe.

11. Monitoring i ewaluacja Programu

Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łącut będzie odpowiedzialny za monitorowanie realizacji Programu. Sprawozdanie i ocena realizacji poszczególnych działań w roku kalendarzowym będą opracowywane w oparciu o dane przekazane przez przedstawicieli instytucji oraz podmiotów realizujących Program. Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Łącut do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodzin, zgodnie z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ewaluacji podlegać będzie stopień realizacji celów szczegółowych poprzez podejmowane działania prowadzące do ich osiągnięcia. Efektem ewaluacji będą wnioski do ewentualnej modyfikacji działań. W trakcie realizacji Programu istnieje możliwość dokonywania zmian wynikających ze zdiagnozowanych potrzeb. Zmiany będą przedstawione Radzie Gminy do zatwierdzenia.

12. Spodziewane efekty Programu

W związku z realizacją Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 przewiduje się poprawę funkcjonowania rodzin w środowisku lokalnym.

Spodziewane rezultaty wynikające z realizacji Programu to:

- Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodzin;
- Podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie dostępnych form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych;
- Poprawa sytuacji dziecka w rodzinie oraz w środowisku szkolnym;
- Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny;
- Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i przywrócenie im zdolności do wypełniania obowiązków rodzicielskich;
- Ograniczenie występowania zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnego rodzaju dysfunkcjami, w tym rodzin z problemem przemocy, rodzin z uzależnieniami;
- Współpraca rodziców z instytucjami w celu powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej;
- Rozwijanie współpracy instytucji, podmiotów i organizacji pozarządowych na rzecz wspierania dziecka i rodziny.

13. Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, w szczególności dzieci.

Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Tylko wtedy można zwiększyć szanse rodziny na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku lokalnym oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału celem zdobywania nowych umiejętności.

Aby osiągnąć zamierzone cele, w realizację Programu powinny włączyć się aktywnie instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami, wspierają dzieci i rodziny. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.